

TELEGRAFUL ROMÂNULUI

Nr. 74. ANULU XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 1830 Septembre 1866.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

la „Telegrafulu Românul”

Cu 30 Sept. se gata abonamentulu acelu DD. prenume-ranti ai „Telegrafulu Românul”, cari abonasera pe semestrulu alu treilea Iuliu—Septembre prin acest'a se deschide abonamentu nou pe semestrulu alu patrulea alu anului curinte Oct. Nov. si Dec. Pretiulu abonamentulu pe patrariu de anu e:
Pentru Sabiu 1 fl. 75 xr., pentru Austria preste totu 2 fl., pentru strainatate 3 fl.

Adresele ne rogâmu a se scrie curatu, si episto-lele de prenumeratiuni ani se tramite francate,— adresandu-le de dreptulu la

Editura „Telegrafulu Românul” in Sabiu.

Evenimente politice.

Sabiu in 17 Septembre.

„Hrm. Ztg.” ne spune ca Escel. Sea dlu Guvernatoru conte de Crenneville va sosi din calatori'a sea dela Vien'a in 2 Octobre c. n. la Clusiu.

In dilele din urma se vorbiâ de reorganizarea arma-tei. „N. Fr. Bl.” ne spune acum ca re form'a institutiunei de apanare (Wehrverfassung) e lucru decisu si ca proiectulu in pri-vinti'a acest'a au ajunsu asiâ de departe, încâtu acel'a prelânga o motivare mai in detaiu acusi se va dá publicitatiei.

Despre Napoleonu se spune, ca déca au si calatoritu la Biaritz, totusi bôl'a lui e inca insuflatore de ingrigire.

Bismarck inca patimesce, asiâ încâtu de mai multe dile este silitu a se retiné de afaceri oficiose.

Din Florentia se spune dupa „Opinione”, ca cestiunea datoriei venetiane s'a simplificatu. In urm'a intrepunerilor Prus-siei si Franciei Austri'a nu mai staruiesce, cá sa primisca Itali'a o parte din datori'a contrasa de cátra Austri'a dupa 1859. „Opini-one” sustine, ca pacea va fi cátu mai curendu incheiata definitivu.

Din Orientu sosescu sciri, cari spunu de crudimi infio-rátore, patrate de turci fatia cu betrani, femei si copii crestini.

Scirile despre batalii se contradicu; cele turcesci spunu de victorii, asemenea cele grecesci, fia-care in partea lor.— Grecii cari se afla in strainetate cá negutiatori (bogati) si dau totu concursulu loru spre a ajutá pre confratii loru.

Din Constantinopole se spune ca o corveta ame-ricana „Ticonderago” aru fi adusu tramisului statelu Unite de aci indigitarea, cá sa se retina dela ori ce amestecu in cestiunea o-rientelii.—

Mai multe diuarie vienesse predicu sferistulu imperiului mes-sicanu.—

Vice regele Egiptului vrea sa dea regatulu seu o constitu-tiune dupa mustra celei francese. Dreptulu de alegere sa-lu aiba locuitorii regatulu fâra deosebire de religiune.

Revista diuaristica.

„Zukunft” dela 20 Septembre are unu articulu intitula-tu „Austri'a noua”, in carele intre altele se dice: ca pentrucá puterea monarchiei sa vina la valóre este neaperatu de lipsa drep-tulu istoricu si principiulu nationalitatiloru.

„La constituirea Austriei” dice mai departe articululu men-tiunatu, „are sa puna unu cuventu ponderosu si dreptulu nati-onalitatiloru; ide'a nationalitatiloru e tocm'a principiulu care for-méza statele in tempulu mai nou, cáru nu se mai pôte opune nimenea si carele asiâ dara trebuie nisuitu a fi folositu intielep-tiesce; cu tóte acestea trebuie sa ne radimâmu si pe dreptulu isto-ricu, cá sa cladim pre temeiu solidu. Gruparea imperiului in 6 corón e s'aru paré forte corespundátore; dupa acest'a aru fi sa intre in vietia 6 diete de corón (Konlandtage) si a ceea:

1. corón: Archiducatul Austriei de densusu si din josu

de Ems; ducatele Salisburgulu si Stiriei; comitatulu Tirolulu si Voralbergei.

2. corón: regatulu Ungariei cu marginea militara serbo-banatica si Marele-principatu alu Transilvaniei.

3. corón: regatulu Boemiei; marchionatul Moraviei; du-catul Silesiei de susu si de josu.

4. corón: regat Galitiei si Lodomeriei cu ducatele Au-schwitz si Zatoru si marele ducatu alu Cracoviei; apoi ducatul Bucovinei.

5. corón: regatele Croatiei si Slavoniei cu marginea mili-taria croata si slavona si regatulu Dalmatiei.

6. corón: ducatul Carintiei si Carniolei, comitatulu Istriei si celu alu Goritiei; Gradisc'a si cetatea si tintulu Trie-stelui.

„Urmátorele schimbâri aru mai fi aici de doritu: Salisbur-gulu celu micu aru putea fi reprezentatu in Lintiu si Silesi'a in diet'a din Brünn.— Pretensiunile cele drepte ale Russiniloru aru putea fi multiamite prin o impartire a Galitiei in resaritena si apusena.

„Totu asiâ de lipsa aru fi cá partile slovene ale Stiriei si Carintiei sa se puna in legatura cu Carnioli'a si cele nemtiesci din Carintia cu cea nemtiesca din Stiria, aici aru trebui cá cea ce a devenitu dreptu istoricu sa faca o concessiune, carea aru fi favorítore pentru ambe partile.”

„Fia-care din grupele memorate sa aiba unu cancelarlu au-licu in fronte, carele sa fia in Vien'a. Cestiunile de dreptulu pu-blicu alu coroneloru singuratece, cestiunile de aminstriatiunea po-litica, justitia cultu si instructiune sa fia afaceri de competinta a-cestoru diete. In dieta aru putea representá deosebitu justitia judele supremu alu coróniei, carele aru avé a se presentá inaintea dietei lângã cancel. alicu, cá organu alu regimulu. Pe candu die-tele de corón aru fi garantiile depline ale desvoltárei nationali a popóreloru austriace, unu parlamentu imperialu aru representá u-nitátea si pusetiunea de putere a imperiului inafara.”

Ide'a imperiulu pretinde imperiosu urmátorele afaceri comu-ne: esternele, finantiele, resbelulu si co-merciuulu.”

„Albin'a” nrulu 66. aduce urmátorele:

„De unu federalismu pre temeiu nationalitatiloru genetice pâna acum'a inca nici vorba nu se face in cercurile federalistiloru slavi. Deci sa bagâmu bine sêma, ce voru slavii dupa programulu loru de pâna acum'a, si vomu aflá, cumca ei nu voru alt'a, decâtu — prin maioritatea grupeloru loru, maioritate in consiliulu coróniei, votu decisivu in conducerea afaceriloru, imperiulu, in croirea sôrtei popóreloru austriace. Cine — dupa sperinti'a tre-cutulu, nu vede, ca tint'a finalu nu pôte sa fia alt'a decâtu sla-visarea Austriei! Va sa dica: totu aceea ce au atin-titu Bach si Schmerling si cu ei si dupa ei toti centralistii prin centralisatiune pentru nemti, si ce atintescu magiarii prin dua-lismu pentru predominarea elementulu loru, totu acest'a se vede ca dorescu si slavii federalisti pentru slavismu, numai ca acest'a din urma tendintia, cu privire la marimea elementulu slavu in monarchia si afara de monarchia, cautu sa ni se infatiosieze ca un'a multu mai periculosa decâtu ambele celelalte. Deci eu asiâ credu, ca acêsta consideratiune e caus'a pentru care o parte mare a barbatiloru nostri intieleginti, si anume aceea, pre care pâna aci eramu dedati a o vedé totu in fruntea miscâriloru nostre, adî stá loculu si astépta pâna se va mai inaintá frementatiunea interna a elementeloru si sa se limpediesca mai bine interesele si referin-tiele reciproce. Pâna atunci — credu ca facu o sminta mare, toti cei ce punu si ei umerulu la radicare si realizarea programu-lu slaviloru federalisti, chiaru cá cei ce inaintea dualismulu ma-giariiloru seu centralismulu vienesiloru. Dealtmintrea sa fimu drepti si sa recunoscemu, ca adî intr'adeveru e si unu lucru nespusu de greu, cá sa apuce la noi cine-va initiatiua; dupa ce de vre-o diece luni încóce dintr'o parte cunoscuta, o parte ce totdeun'a a fostu unelt'a contrariiloru nostri, ca din sistema sa respandira atate prepusuri, banuclé si barfele asupra celoru mai activi corifei na-

tional, încâtu acei'a adî — pôte si obostii si disgustati, se voru simti fericiti, ca potu — „bene latere.“

„Parti'a nemtiésca-federale, ce de curendu si începù a desbata si formulá programulu, trebuie sa marturisimu ca se apropia multu de principiile si interesele nóstre, iara acea parte a federalistiloru slavi care, reprezentata prin „Zukunft“, încérca a se întielege cu ea, se vede ca simte importantia si necesitatea spriginirei nóstre in lupt'a politica. — Sa fimu numai noi întiepleti si solidari, si — ne vomu convinge, ca nici unu programu alu partiteloru straine nu se va puté introduce si realisá fára concucrarea nóstra.“

„Tr. Carpatiloru“ cu privire la Austri'a se esprima in modulu urmatoriu:

„Lucrarea de reorganisatiune in fati'a cărei'a sa gasesce curtea Vienei, este recunoscuta in generale cá cea mai dificila si mai periculósa, de cátra press'a européna. Déca se va cede la pretensiunile absurde ale Unguriloru, Austri'a i'si icia in capu tóte nationalitátile cealalte nedreptatite, déca va cautá sa impace pe toti cu o egala indraptátire, Ungurii se voru mania pentru ca ei pretindu supremati'a lor in statulu austriacu, sustinuta cu dreptulu istoricu. Austri'a se afla dara intr'o dilema, si deocamdata, ceea ce a fácutu mai bine este ca nu s'a grábitu a se abandoná cu totulu Unguriloru, si Imperatulu a amanatu resolutiunile sele, care erau de a acordá Unguriloru unu ministeriu speciale ceea ce de siguru erá sa aduca si estensiunea privilegielor dietei din Pest'a, si din ptriva nemultiamirea generale a restului imperiului. Noi amu felicitá din anima pe Austri'a candu ea aru voi sa întielega ca adeveratele sele interese suntu, nu in favorisarea unei nationalitáti, fia macaru-care, care nationalitate aru constitui ea singura unu mai mare numeru decâtu fia-care dintre cealalte nationalitáti in parte ale imperiului, ci in favorisarea tutor'a de o ptriva pentru ca acordandu-se tutor'a drepturile ce are fia-care, este posibilu concentrarea fortieloru si ea va puté sa se întarésca, si Ungurii nu voru avé de ce sa se supere, cáci ei nu voru perde nimic'a inlaturandu-se numai pretensiunile loru asup'a altoru nationalitáti.“

Cerculariulu ministr. Lavalette

Parisu 16 Septembre.

(Capetu.)

Prin ce feliu de reactiune singuratica a trecutului asup'a venitorului opiniuni publice aru vedé Franci'a, nu aliatii ci inimicii ai sei in acestea nationalitáti liberate de unu trecut care ne fuse dusmanu, chimate la viaa nóua, conduse de príncipie cari suntu ale nóstre, însufletite de sentimentele inaintárei cari forméza legatur'a de pace a societátiloru moderne?

Europ'a mai tare constituita, facuta mai omogena, prin divisiunile teritorialii mai precise, e o garantia pentru pacea continentului si nu e nici periculu nici dauna pentru natiunea nóstra. Acést'a, cu Algiri'a numera mai bine de 40 milióne locuitori, Germani'a 37 milióne, din cari 29 m. in confeder. nordica si 8 in cea sudica; Austri'a 35; Itali'a 26; Spani'a 18. Ce este intru acést'a împártire a puteriloru europene ce ni-arú puté insuffá grige?

O putere nerestibile, trebuie óre sa ne pára reu de acést'a? impinge popórele a se reuni in agramadituri mari, facendu a disparé staturile secundarie. Acést'a tendintia nasce din dorulu de a asigurá interesele generali prin garantii mai eficaci. Póte fi ca dens'a e inspirata prin unu feliu de prevedere providentiale a destineloru lumei.

Pre candu vechiele poporatiuni ale continentului, intre marginile loru cele anguste nu crescú decâtu cu incetulu, Russi'a si Republic'a statelor unite americane potu, mai inainte de unu seculu, numérá fia-care 100 milióne de ómeni. Cu tóte ca progresulu acestoru dóue mari imperatii n'are sa fia pentru noi obiectu de îngrijire, si ca din contra noi aplaudámu la generósele loru stáruintie in favórea natiuniloru apesate, este interesulu prevedetoriu alu natiuniloru din centrulu Europei de a nu remané mai multe menuntiate intru atátea staturi deosebite fára de putere si fára de spiritulu publicu.

Politi'a trebuie sa se inaltie preste angustele si uriciósele prejudetie ale evului trecutulu. Imperatulu nu crede ca marimea unei tieri aterna dela despotintiarea popóreloru cari o incungiura si nu vede adeverat'a cumpana decâtu intru dorintiele multiamite ale natiuniloru Europei. Intru acést'a densulu urméza vechieloru convingeri si traditiuniloru familiei sele. Napoleonu I. prevediuse schimbárele cari se întâmpla astadi pre continentulu europénu. Elu depusese semnti'a nationalitátiloru nóue: in peninsula, creandu regatulu Italiei; in Germani'a facendu a disparé 253 staturi nedependintii.

Déca aceste consideratiuni suntu adeverate, imperatulu avú dreptu cuventu de a primí rolulu de mijlocitoriu, care nu fú fára de gloria, de a oprí nefolositórele si durerósele versári de sânge, de a moderá pre invingatoriulu prin întervenirea sea amicabile, de a imputiná urmárele nenorocirei, de a urmári, in mediulu atátoru pedeci, reasiedierea pácei.

Din contra elu nu aru fi recunoscutu inalt'a sea responsabilitate de cum-va, vatemandu neutralitatea promisa si próchiamata, s'aru fi aruncatu pre neasteptate intru prepastiele unui resbelu mare, unulu din acele resbele cari redestépta ur'a natiuniloru si in cari se ciocnescu natiuni întregi. Care aru fi fostu, intru adeveru, scopulu acestei lupte începute de buna voia in contr'a Prussiei, si neincungiuratu in contr'a Italiei? O cucerire, o immarire teritoriale...? Ci guvernulu imperatescu au aplecatu demultu aceste principie in privint'a întinderei teritorialii. Elu pricepe elu a príceputu anessiumile impuse prin necesitatea absoluta, reunindu patriei poporatiuni cu aceleasi datine, cu acelasi spiritulu natiunale cá si noi, si densulu a cerutu liberei invóiri a Sabaudiei (Savoiei) si a comitatului de Nizza reasiedierea frontarielor nóstre natiunali. Franci'a nu póte dorí decâtu atari immariri cari nu slabescu poterica sea coesione; ea insa trebuie pururea sa lucre la immarirea sea morale séu politica facendu a serví incurgerea sea mari-loru interese ale civilizatiuni.

Rolulu seu este de a întári contielegerea între tóte puterile cari voru

deodata a mantiné principiulu autoritáti si a favorisá progresulu. Acést'a aliantia va despoia revolutiunea de prestigiulu patronatulu cu care ea pretinde a aperi caus'a libertáti popóreloru si va conservá mariloru staturi luminate întiepleti a directiunea a miscamentului democraticu care se manifestá pretutinden in Europ'a.

Cu tóte acestea, in miscamintele de cari e cuprinsa tier'a este unu sentimentulu legilimu care trebuie recunoscutu si precisatu.

Resultatele resbelului din urma cuprindu in sine mare invetiatura, si care n'a costatu nimic'a onórei ostiriloru nóstre: ele ne arata necesitatea pentru aperiarea teritoriului nostru, de a indeplini fára întârdiáre organizatiunea nóstra ostasiésca. Natiunea nu va lipsi la acést'a dorintia carea nu póte fi vre-o amenintiare pentru nimenea; ea cu dreptulu e mandra de valórea ostiriloru sele; susceptibilitátile sele stárnite prin suvenirea fortieloru sele militare, prin numele si faptele suveranului care o guvernéza nu suntu decâtu espressionea vointiei sele energice de a mantiné nealinsu rangulu si influinti'a sea in lume.

Pre scurtu, din punctulu de vedere mai inaltu de unde guvernulu imperatescu considerá destinele Europei, orizontele i se pare curatitu de eventualitáti amenintiatóre; probleme însufletóre de temere, cari trebuiau delegate pentru ca nu se potú sugrumá, se îngreunau asup'a destineloru popóreloru; ele s'aru fi putulu impune cu sil'a in tempuri mai grele; ele primira deslegarea loru firésca fára multe cutrieraturi violenti si fára periculosulu ajutoriu alu patimeloru revolutiunarie.

Pacea carea va fi asiediatá pre asemenea temelie va fi pace tñetóre.

Cátu pentru Franci'a ori in catráu sa privésca nu vede nimic'a ce i-arú puté impedecá mersulu séu, turburá prosperitatea sea. Padindú cu tóte puterile relatiuni amicabile, condusa prin o politica ale cărei'a semne de taría suntu generositatea si cumpetarea, radimata pre imosantea sea unitate, cu geniulu seu care lucece pretutindenea, cu vistieriele sele si creditulu seu care fecundéza Europ'a, cu puterile sele militari desvoltate, incungiurata de acum inainte de natiuni neatarnate, ea apare nu mai putínu mare, ea va remané nu mai putínu respectata.

Aceste suntu cuvintele cari trebuie sa le graiesci in reporturile cu guvernulu la care esti acreditatu.

Primesce Die, etc.

La Valette.

La miscárele din Orientu.

Diariulu Débats dice ca „totu Orientele pare in acestu momentu fórté agítatu. Siri'a este din nou turburata prin lupt'a Drusiloru si a Maronitoru; insul'a Samos, un'a din cele mai de capetenia din Archipelagu prin poporatiunea si prin comerциulu seu, este pe priporulu insurectiunei. La cealalta extremitate a imperiului turcescu, vedemu poporatiunile Epirului luandu parte la altiarea generala. Se spune ca mai multe sate s'au resculatu si ca Epirotii au tramisu o adresa puteriloru celoru mari, pe care o reproducu tote foile elene.

„Albani'a se misca si ea si scrisori din Aten'a cátra Aginti'a Havas spunu ca 3,000 de insurgenti din districetele Tschamouria si Divra au atacatu si au invinsu trupele turce.“

Eaca acum discursulu publicatu de foile stráine prin cari ju-nele rege alu Eleniloru, George I, aru fi respunsu ministriloru puteriloru straine.

„Turci'a prin violarea tratatelor, a impinsu la rescóla poporatiunile crestine. Cátu despre mine, nu potú oprí pe supusii mei de a ajutá pe fratii loru in peire; si chiaru d'asiu poté, nu voiu poté uitá ca suntu nu numai regele Greciei, ci anca alu tuturoru Eleniloru. Decátu a nu cunósce datoriele ce-mi suntu impuse, mai bine me voiu întóree in Danemarca.

„Dela inceputulu miscárei ce s'a manifestatu in Cret'a, amu proclamatu neutralitatea si amu ordinatu supusiloru mei a observá cu lealitate tratatele. Cu tóte aceste, Turci'a violá acelea-si tratate in privint'a crestiniloru; prin úrmare, nici eu nici Grecii nu vomu poté fi respundietori de eveniminte.“

Diariulu „Globulu“ din London, publica adresa deputatiloru din Cret'a cátra Presiedintele Staturiloru-Unite. In aceea adresa citimu si urmátóriele linie.

In starea actuala in care suntemu, noi reprezentantii subsemnati ai poporulu crestinu din Cret'a, cutediámu a-i cere respectuosu, interventia Marei Democratie ce presiedi cu atát'a fericire, spre a atrage asup'a conditiunei nóstre atentia puteriloru celoru mari ale Europei.“

Avemu supt ochi o proclamatiune cátra toti elenii, ce s'a publicatu de tóte foile elene si s'a afisiatu pe tóte zidurile orasieloru liberei Elade. Acést'a proclamatiune este de cea mai mare violintia, si se face apelu la resbelulu celu mai sterminatoriu si la deplin'a liberare a tóte Eladei. Adunári publice se facu in tóte dilele in Aten'a si in tóte orasiile, si barbati ínsemnati politici chiama natiunea elena la ultim'a lupta in contr'a Turciei. „Rom.“

Ortografi'a romana.

II.

(Urmare si capetu).

E la inceputulu cuvintelor si dupa o vocala are totdeun'a natur'a diftongului impropriu ie; totu cam asemenea si i lungu in mediulu cuventului precedandu-i o vocale se aude pronuntiandu-se cá ii; d. e. taisiu-taiisiu.

A fára semnu in finea cuvintelor se pronuntia totdeun'a cá Ъ, avendu si tonulu, se însémna cu semnulu greu () d. e. laudá, cantá. In mediulu cuvintelor nainte de Ѡ e totdeun'a á séu á (i) (diferinti'a între sonulu Ъ si i cirilicu nu e chiaru asiá mare

dupa cum vréu a o aretá unii gramatisti). Totusi sum de opini-
une ca in mediulu cuvintelor sa se insemne si inca cu semnulu
greu (v) nu cu celu scurtu (^). Spre alu puté destinge de a, ce
vine in unele cuvinte a se cetí si nainte de n cu sonulu seu na-
turale. Sa sa insemne cu semnulu greu in mediu din aceea cauza,
cá sa nu intrebuintámu dóue semne pentru unulu si acelasi sonu
(v) in mediu si apoi greu (v) séu circumflexu (^) in fine, candu
silab'a e intonata. In privint'a trecerei lui a in b in mediulu cu-
vintelor s'aru puté pune si o regula adeca: cáti a in unu cu-
ventu nu suntu sub accentu se rostescu cá z; insa cine scie totu
deun'a care silaba e intonata? Déca s'aru sci acést'a, atunci
lesne amu pune o regula, ca vocal'a accentuata din ori ce cu-
ventu degradéza puterea celorlalte vocale si adeca a lui a in a,
a lui e in é. E nu-si perde sonulu naturale venindu in silab'a
urmátore unu i séu e, ce-si are caus'a in natur'a vocaleloru moi si
vertóse, a lui o in u; eara unde a e originalu si intonatu sa se
insemne d. e. mancámu, laudámu etc.

Ce s'a dísu despre a in mediu are valóre si despre e cu a-
ceea diferintia ca e nainte de n si in urmandu-le d, t, p, suna
cá i.

Fiindu acum la consonantele: d, t, s, fára semne nu e cu
putintia v se fisá pronuntierea lor. Vine acum intrebarea ca ce
felu de semne sa le dámu. A le pune sedile, socotu, (afara de
aceea ca dupa cum spunu unii si altii n'aru fi frumóse si aru di-
formá tóta scrierea) ca facemu ce-va folosu cetirei, insa logice
gramaticale nici in unu tipu. E unu adeveru constatatu ca aici
vocal'a i are putere influentiátore asup'r'a lui d, t, s si ca le móia
in d, t, s, tocm'a cum se observéza si in privint'a lui e si g
nainte de e si i. Aru fi dara o neconsecintia scriindu
in unu locu fára semnu (intielegu semnu facutu chiaru la conson.)
si apoi in altulu adoptandu semnele, precum vreau unii. Unii
mai obiectéza, ca aru impedecá cetitulu si prin aceea chiaru price-
perea si cursulu ideiloru. debuindu a ne uitá la vocal'a venitóre
cá sa putemu ceti pe d, t, si s, si apoi iara cá la ge, gi, ce, ci,
n'aru impedecá. Ast'a eu o credu de contradicere. Din principiu
pedagogicu debue sa fimu la baeti consecuenti, regulele sa fia una,
cá cu atát'a sa se inlesnésca mai multu priceperea lor. Nu ne-aru
remané dara alta, ne adoptandu sedilele, decátu a insemná pe i
celu influentiatoriu cu semnulu scurtu (^), care insa la i finale
fiindu totdeun'a scurtu póte remané afara. Prin acést'a avemu
dóue folóse practice, unulu ca cetirea lui d, t, s suntu sigure si
analoge lui ge, gi, ce, ci, a doile ca diftongii improprii i marcámu
si-i cunóscemu. Regul'a dara aru fi simpla: d, t, s, inainte de
i in mediu si de i finale se cetescu totdeun'a muiate z, u, m.

Asiá dara consumandu inca odata aceea ce amu mai dísu, aru urmá.

I Diftongii improprii, si cei proprii in mediulu cuvintelor, sa
se insemne.

II. A si e in mediulu cuvintelor si la inceputu spre a se
rostí: z, i sa se insemne cu semnulu greu (á, é); la fine re-
gulele cunoscute.

III. D, t, s, inainte de i scurtu (care la fine fiindu gene-
ralu nu se insémna) se rostescu: z, u, m.

Aru mai fi de obiectatu ca ce vomu face acolo unde i si ti-
ne natur'a influentiátore insa devine plenisunu precum in frate,
fratí, fratiloru; cum aru fi aci sa se insemne? Aici suntu de
parere ca trebue insemnatu cu circumflexu (i), care va sa dica cá
candu aru fi contrasú din diftongulu impropriu ii, dupa cum s'a
adoptatu in ortograf'a parintelui Cipariu. Acestu circumflexu insa
numai in estu singuru casu sa se aplice, si nu la toti diftongii im-
proprii in mediu totu aru mai fi de ertatu precum se facú pâna
acum, atátu in mediu cátu si in fine. In fine aplicandu-se aru
incurecá, neputendu face diferintia in simti simtí (per. simplu) si
in simti=simtí (infinitivu). s. a. N. Miheltianu.

Sabiiu 16 Septembrie. Eri serbá corpulu profesoriloru si
junimea nóstra din Institutulu nostru archidiecesanu pedagogico-teo-
logicu diu'a patronului Seminariului (S. martiru Nichit'a romanulu).—

Cu acést'a ocasiune amintimu cu placere, ca numerulu tineriloru
ascultatori de teologia cu calificatiuni mai inalte au crescutu pâna la
unu numeru imbucuratori. Institutulu numera astadi 24 de ascul-
tatori de teologia, cari suntu provediuti cu testimonii de maturitate. Ce-
ialalti parte cu 8 clase gimnasiale fára maturitate si prea putini (intre
cei noi primiti) cu patru clase gimn. si cursulu pedagogicu.

— 17 Septembrie. Miercuri s'a inceputu Consistoriulu pro-
vincialu alu bisericeii evangelice de conf. augustana (luteranii) sie-
dintiele sele sub presiulu dlui Curatoru bis. provincialu, Comi-
tele Conrad Schmidt. Durat'a loru erá fipsata pâna astadi, déca
cum-va se voru putea fini desbaterile asup'r'a afaceriloru celoru
multe si momentóse. —

— Aséra tinerimea gimnasiului c. r. de statu aduse o serenata
pré demnului ei Directore Dr. Wenzel K r a t k y. Astadi aceeași
junime cu professorii in frunte lu gratulara de diu'a onomastica.—

— Dela S a d u primimu o corespundintia carea sa referesce
la articolulu publicatu in fóia nóstra nr. 65 despre conferintiele
invatiatoresci.

Fiindu ca amu publicatu dóue respunsuri referitóre la acelu
articulu credemu ca va fi de ajunsu sa amintimu numai si de acést'a,
de-si unele pasagie care le atinge on. Par. Stanu Popoviciu Parochu
de acolo suntu demne de consideratu. Avemu firm'a sperantia ca cei
insetati de o drépta respata pentru meritele lor si voru aflá ade-
verat'a loru mangaiere.

Banatu. Custeiu (Comit. Timisiórei) 10 Septembrie 1866.
(Conferintie invatiatoresci.) In 4, 5 si 6
Sept. a. c. s'au tinutu amestratu inaltei instructiuni, cu invati-
atorii din Protopopiatulu Versietii conferintiele invatiatoresci, care
pre la noi prin Banatu in felulu acést'a fura cele dintái.

Dumineca diminéti'a se adunara toti invatiatorii la S. Biseri-
ca, si a asistatu la servitiulu divinu de diminéti'a, celebrandu-se s.
Liturgia de cátra D. Preotu Vasiliu Gruiciu. Dupa finirea ser-
vitiului divinu se nvóca santulu Spiretu; si Pré On. Domnu Pro-
topopu Nicolau Tincu Velea prin o cuvntare fórte petrundiátore
si corespundiátore scopului, deschise conferintiele; carea cuvntare
pentru insemnetatea ei o si alaturámu intréga spre publicare. *)

Dupa-ce si-au finitu P. On. Dnu Protopopu cuvntarea sea,
urma dlu Comissariu scolariu Antoniu Mustetiu, carele prin o cu-
vntare fórte nimerita desfasiura: scopulu Conferintelor, missiu-
nea densului, problem'a scólei, precum si cualitátile ce se ceru
dela unu invatiatoriu, si midilócele cele mai potrivite prin care se
póte ajunge la tint'a dorita.— Finindu-si cuvntulu se reflecta din
partea dlui comisariu, cá de voiesce cine-va a operá (?R.), sa se arete;
dara neaflandu-se, se pasi numai decátu la conscrierea invatiato-
rilor si cu acést'a s'au incheiatu conferintia. —

In conferintia de dupa amédi, amesuratu programei s'a in-
ceputu esaminarea invatiatoriloru, fiindu si pruncii scolari de fatia **);
deci provocati fiindu de dlu comisariu la tabla invatiatorii, espu-
sera pe rendu unulu cáte unulu tóta procedur'a atátu in privint'a
pregatiriloru intuitive, cunóscerea, compunerea si pronuntierea so-
nuriloru la citire. Dupa ce se ascultara toti invatiatorii, se reca-
pitulá de dlu comisariu aceea ce espusera invatiatorii, facendu u-
nele observári, insa pe scurtu si cu cea mai mare claritate, tóta
procedur'a la metod'a lego-grafica.— Aci se recomanda invati-
atoriloru din partea dlui comisariu Abcdariulu D. Professoru Z.
Boiu, spre a-lu introduce in scóle, pentrucu e mai corespundi-
atoriu decátu Abcdariulu de pâna acum; ce s'a si primitu de cátra
toti invatiatorii.— Dupa acestea s'au procesu la computu; inve-
tatorii aretara unulu cáte unulu escarea numeriloru, si cum se
forméza numerii. Dupa aceea au inceputu d. comissariu a aretá
formarea numeriloru si dupa care metoda au invatiatorii a pro-
cede la computu, recomandandu-se si aci cartea de Computu
a Dlu Professoru Ioann Popescu. Carea recunoscendu-se din
partea tuturor'a, ca e fórte bine lucrata s'a primitu de a se in-
troduce in tóte scólele. Si asiá tóte punctele s'au luat de dupa
instructiune la dasbateré, dendu-se deslugiri cuviincióse din partea
dlui comisariu scolariu.

In fine s'a tinutu probe si din cantárele bisericesci si din ce-
tire. Si asiá in diu'a a trei'a dupa amédi s'au inchisu Conferin-
tiele prin o cuvntare tinuta de D. comissariu scolariu Antoniu
Mustetiu, in carea au desfasiuratu referintiele in care aduce pe in-
vatiatori oficiulu invatiatorescu fatia cu mai marii lor, si cu toti
ómenii, amintindu-le despre santieni'a chiamárei invatiatoresci, in-
demnendu-i, cá sa faca tóte cáte numai se póte pentru inaintarea
poporului nostru in tóte ramurile de invatiatura, si totu deodata
punendu-le de cea mai santa datorintia a cresce pe tinerime in
fric'a lui Ddieu si a plantá in peptulu ei credint'a cea neclatita si ali-
pire cátra Sacratissim'a Majestate Prégratosulu nostru Imperatu
si Rege Apostolicu Franciscu Iosifu I. si cátra intrég'a casa
habsburgico-lotaringica; rugandu pré Ddieu pentru îndelungat'a vie-
tia a prea gloriosului nostru Imperatu, dela care se reverse tóte
bunatátile preste natiunea romána;— aci s'au intonatu „Imnulu
popularu“ de cátra toti invatiatorii. Apoi postindu-le la toti in-
vatiatorii daru de susu, cá sa póta implini chiamarea si starea ce
si-au alesu-o, s'au despartitu prin o salutare fratiésca unii de altii
plini de bucuria ce se putea observá pe fetiele lor, si cu acést'a
s'au incheiatu conferintiele invatiatoresci din acestu anu.—

Fiindu de fatia in totu decursulu conferintelor, amu pututu
cu placere observá, ca precum d. comissariu scolariu Antoniu Mu-
stetiu cu conducerea conferintelor si deslusirile date la diferite
casuri, firesce castigate prin esperintia, si a atrasu placerea tu-
turatoru; asiá si mai multi dintre invatiatorii nostri s'au vedintu a
fi zelosi, si ca se intereséza de perfectiunarea lor precum si de ina-
intarea culturei poporului. Deci incheiamu descrierea acést'a cu o
nespusa bucuria, cu atátu mai vertosu cáci conferintiele invati-
atoresci, dovedira din destulu insemnetatea lor, aretandu resulta-

*) O vomu publicá in nrulu viitoriu. R.)

**) Nu scimu cum se intielege aci „esaminarea“; déca aceea nu au
fostu impreunata cu propuneri practice, apoi nu o credemu potrivita.
Preste totu nu e bine cá invatiatoriloru nici observári sa li se faca
pâna suntu copiii de scóla de fatia, ci dupa ce invatiatorii se afla nu-
mai singuri cu presedintele lor. R.)

tulu doritu, ce se p^ote de judec^ă și din aceea, căci pretotindenea se primira de a se tin^e conferin^{te} invetiatorești și pe viitoriu, însă aru fi de doritu: că celu puținu se dureze optu dⁱle. Mai multi.

Varietăți.

** „Zukunft“, diuaru pentru interese naționale, constituționale economice va est, dela 1 Octomb^{re} a. c., in formatu mai mare (că „Presse“) și va constă: pre an. 16 fl.; pe jumetate de anu, 8 fl.; pe unu patrariu de anu 4 fl.; și pre 1 lna 1 fl. 40 xr. v. a. — Prenumeratiuni se potu face in fia-care di. — Va aduce corespundin^{te} interesante din t^ote locurile insemnate din interne și oriente; pentru aceste precum și pentru foisi^ora s'a procuratu puteri noue. — La diferite ocașuni amu atrasu atin^{ți}unea publicului asup^ra acestei foi. Adaugemu și acum ca int^re foile vienez^e este unic^a carea se interes^ăza mai multu și de noi, și carea primesc^e corespundin^{te} române din t^ote partile monarhiei locuite de români.

(La focurile in Transilvania) „H. Ztg.“ are unu „tramisu“, carele purcede dela nenorocirile cele dese ce se intem^{pl}ă in t^{ie}ra prin focu. Cu dreptu cuventu se mira tramitatoriulu de indolenti^a (nepasarea) cea mare a tieraniloru transilvani, ce o arata fatia cu institut^ele de ascurantⁱe și in adeveru tramitatoriulu are dreptu, căci și noi amu făcutu asemenea esperint^e, candu spune ca au auditu pre multi tierani dⁱcendu: „amu crediutu ca la mine nu va arde“ ori: „deca nu au arsu demultu, d^ora voi fi crutiatu și in estu anu“ s^eu: „in estu anu nu me voi asecura d^ara pre anulu viitoriu cu buna s^ema.“ Imputa apoi corporatiuniloru competente, inspectoratelor^u, antistiloru comunali și preotⁱmei (se vede ca nu e românu tramitatoriulu, căci altmint^rea aru fi inceputu dela preotⁱme R.) căci nu deslusiesce poporului dela t^{ie}ra, care este bunatatea ascurărilor^u și adauge, ca e convinsu, ca pre c^ătu t^{em}pu ac^ăst^a remane tr^ăb^ă singuraticiloru, nu va deveni bunu comunu (obstescu) alu tuturor^u.

Tramitatoriulu e de parere, ca reulu ac^ăst^a mai bine și mai ingraba se aru putea delatură, deca fia-care comunitate si-ar^u formă o cassa generala de ascurantⁱa, in care fia-care dupa secerisⁱu s^eu culesu sa depuna, s^eu in bani s^eu in natura, o suma amesurata și apoi din deregatoria sa se ascuraze din banii adunati comun^a intr^ăga. Espune apoi binefac^erele cari provinu din ac^ăsta mesura pentrucă premiele de ascurare vinu mai estine și se crutiă o gramada de scris^ore, afara de aceste însă cassa de ascurantⁱa s'aru află in pusetin^{ea}, ca ascurandu-se cine-va pe cinci ani s'aru putea crutiă premiulu de ascurare pe unu anu int^regu (alu sie-selea anu trece cine-va de ascuratu f^ara de a platⁱ tax^a cuvenita).

Cass^a comunala aru fi și in alte privin^{te} folosit^ore, căci cei nenorociti s'aru putea ajut^ă cu ce-va de acolo până ca ese comisiunea de cercet^ăza pagub^a casionata prin focu și candu aru iert^ă impregiur^ărele totu de acolo s'aru putea procur^ă (castig^ă) aparate (instrumente, unelte) de stⁱnsu. In fine doresee tramitatoriulu mentiuⁿatu, ca pentrucă sa se p^ote preveni neajutorin^{te}i la cari suntu asi^ă de desu espusi tieranii sa se faca in privin^{te}a ac^ăst^a dispusetiuni mai inalte și nu aru stric^ă ca in form^a de lege sa se ia o mesura constringat^ore in privin^{te}a ascurărei.

Publicarea

baniloru incursi la fondulu Asoc. dela siedin^{te}a Comit^etului Asoc. din 4 Sept. c. n. a. c.

1) prin D. parochu in Huned^or^a Avr. Pecurariu, s'a tramesu la fondulu Asoc. tax^a de m. ord. pre an. 1865/6 pentru D. Ludovicu Red^onie in suma 5 fl.

2) prin D. Ales. Papiu Harianu procuroru in Bucuresci s'a tramesu la cass^a Asoc. 14 # in natura dela urmatorii zelosi domni: a) dela D. Alessandru Lupascu Consiliariu la curtea apelativa din Bucuresci c^ă m. nou 2 #. b) dela D. Georgie Missail Primulu Geffier alu inal^{te}i curti de casatin^e și de justitia, c^ă m. nou 2 #. c) dela D. Capitanu Georgie Lecc^a prefectulu Judetiului Bac^ău c^ă m. nou 2 #. d) dela D. Iancu Strejescu romanu din Bassarabi^a (B^ălti) c^ă m. nou 2 #. e) dela D. presiedinte Scarlatu Falcoianu c^ă m. vechiu pre an. 1863—1864, 1864—1865 4 #. f) dela D. Vasilie Pap^a m. vechiu 2 #. Sum^a 14 #.

3) Deadreptulu la cass^a Asoc. a incursu: dela Dom. Not. comunalu din Racoviti^a, Ioann Macelariu c^ă taxa de m. ord. pre an. 1865/6 5 fl. Totu prin D. Notariu Ioann Macelariu s'a tramesu c^ă colecte dela comunele Sabesulu de susu și de josu a 10 fl. v. a. cu totulu 20 fl. v. a.

4) Dela D. prof. in Craiova Sim. S. Mihali s'a incassatu pretiulu actelor^u ad. gen. I-IV in suma 1 fl. 30 xr. Sum^a 26 fl. 30 xr.

5) Dela D. Dr. de medicina Ioanne Arseniu, Capitanu in Mexico, s'a primitu in fav^orea fondulu Asoc. frumosulu ofertu de 52 buc^ăti de aur^u de c^ăte 10 franci un^a, care facu cu totulu 520 franci. Dela Secretariatulu Asoc. tranne române. Sabi^u in 26 Sept. n. 1866.

Subscri^șa directiune aduce la cunoscin^{te}a prenumerantiloru la Calendariulu, care se compune in tipografia archidieceșana, ca **Calendariulu** pentru anul^u viitoriu 1867, au estu de subt tipariu, și se p^ote capat^ă, c^ă și in anii trecuti, brosiuratu cu 22 xr., ear nelegatu cu 20 xr.

Cetitorii ac^ăstui Calendariu voru gasi intr^unsulu dou^e Cuvent^ări rostite de Escelenti^a Sea Par. Archiepiscopu și Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun^a la deschid^{er}ea Sinodulu metropolitanu și la inaugurarea Consistoriulu apelatorialu in anul^u ac^ăst^a.

Sabi^u 14 Septemv^{re} 1866.

Directiunea tipografiei archidieceșane.

Nr. 26—2 Concursu.

La scol^a populara din Bodu in districtulu Brasiovlui, se cere unu invatiatoriu pentru clas^a a II-a cu salariu anuale de 136 fl. 50 xr. v. a. fenatiu de 2 cara fenu, $\frac{1}{2}$ jugeru de aratura, dreptulu de pasiunitu de 4 vite cornute, și relutu de quartiru 20 fl. v. a.

Pentru ac^ăstu postu vacantu, se deschide concursu până la 20 Septemv^{re} a. c. st. v.

Doritorii de a ocup^ă ac^ăstu postu vacantu, se ast^{er}na petitiunile scrisa cu m^ăn^a lor^u, so prevediute 1) cu Atestatu de botezu, 2) cu Atestatu de absolvirea cursulu pedagogicu, s^eu celu puțin^u 3—4 clase gimnasiale, 3) cu Atestatu de purtare morala — la subscrisul^u Scaunu Protopopescu.

Brasiovu in 6 Septemv^{re} 1866.

Scaunulu Protopopiatulu gr. res. alu II alu Brasiovlui.

Ioann Petricu Protopopu
și Insp. scol. districtuale.

Nr. 23—3 Concursu.

La scol^ele poporale romane gr. or. din protopresbiteratulu, Zarandului, au devenitu vacante urmato^rele posturi de invatiatori:

1) Ribiti^a, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., quartiru, gradina de legumi și 4° de lemne.

2) Vaca, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., quartiru, gradina de legumi și 4° de lemne.

3) Valea Bradu, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., quartiru, 4° de lemne.

4) Cebea, cu unu salariu anuale de 200 f., quartiru și 4° de lemne.

5) Bulzescii de josu, cu unu salariu anuale de 200 f., quartiru și lemne.

6) Mesteac^ănu, cu unu salariu anuale de 80 f., quartiru și lemne.

Doritorii de a ocup^ă ac^ăste statii, au a-si tramite rug^ărele lor adresate la Administratur^a ac^ăstui Protopresbiteratu, celu multu până in 22 Septemv^{re} a. c. st. v. și a document^ă, ca suntu de rel. gr. or. cu purtare morala buna, pedagogi s^eu teologi absoluti, și ca sci^u cant^ărele și tipiculu bisericesc.

Hondolu 30 Augustu 1866.

Administratur^a Protopresbiteratulu gr. or. alu Zarandului.

Nr. 21—3 Publicare de concursu.

La scol^a populara rom. gr. res. din Comun^a Siur^a-mare, Scaunulu Sabiului, se cere unu invatiatoriu cu salariu anuale de 100 fl., quartiru gratuitu și lemne de focu.

Pentru ac^ăstu postu vacantu se deschide concursu până la 15 Octomb^{re} c. n. a. c.

Dreptu aceea, ori care doresee a concurge la postulu susun^umitu, are a-si tramite la Scaunulu protopopescu alu II. alu Sabiului, pre l^ănga petitiune timbrata cu 50 xr.

1. Atestatu despre aceea, ca au absolvatu cu purtare buna, și sporiulu de cl. 1-a celu puțin^u gimn. micu, și cursulu Pedagogicu in Inst. archidieceșanu din Sabi^u, și ca este bine procopsitu in tipiculu și cant^ărele bisericesci.

2. Atestatu de botezu și de purtare morala; ac^ăstea până in terminulu mai susu prefiptu, spre urmare mai departe, sa se asterⁿă la laudatulu Scaunu protopopescu.

Siur^a-mare 30 Augustu 1866.

Efori^a scol^ei populare gr. or. din Siur^a-mare.

Nr. 25—2 Concursu.

Spre ocuparea a dou^e posturi ivatiatoresci dela clas^a III și IV, a scol^ei centrale gr. or. din Branu, se deschide concursu până la 1 Octomb^{re} c. n. a. c.

Doritorii de a ocup^ă vre-unulu din ac^ăste posturi, dotate cu salariu de c^ăte 200 fl. v. cortelu, și c^ăte cinci orgii lemne, au a-si tramite până la terminulu de susu concursele cu documentele necesarie, precum și ca au absolvitu studiele vre-unui gimnasiu inferioru și cursulu pedagogicu, s^eu gimnasiulu superioru f^ara pedagogia, la Pré onoratu Scaunu Protopopescu alu Tractulu Branu, in Zernesci. — Dela Efori^a scol^ei centrale gr. or. din Branu.

Branu in 15/3 Sept. 1866.

Ioane Persoiu
Parochu, Presiedinte